

Frančiškanske knjižnice v Sloveniji: Samostanska bibliotekonomija med aktualnostmi in izzivi

1. UVOD

»Znanosti se ni mogoče učiti brez knjig, zato so frančiškani že od prvih početkov reda zbirali knjige v svojih knjižnicah,« piše p. dr. Angelik Tominec v začetku svojega daljšega prispevka, ki ga je pod naslovom »Služba knjižničarja« objavljala leta 1952 v prvih šestih številkah internega glasila *Poročila Slovenske frančiškanske province sv. Križa*.

Ko sem spomladi leta 2022 prevzel vlogo knjižničarja tako na ravni province kot na ravni Frančiškanskega samostana Ljubljana – Marijino oznanjenje, sem se spomnil teh podukov iz let po drugi svetovni vojni, hkrati pa žalostno ugotavljal, da se stanje v samostanskih knjižnicah naše province od takrat marsikje ni dosti izboljšalo. Resnici na ljubo je treba povedati, da so bile proti koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja s sodelovanjem bratov dokaj zgledno urejene historične knjižnice samostanov v Kamniku in Nazarjah (predvsem po zaslugah Jara Dolarja), na Kostanjevici pri Novi Gorici (zasluga Marijana in zdaj Mirjam Brecelj), pri Sveti Trojici v Slovenskih goricah in v Kopru (zasluga Petra Štoka).

Ker pa je bilo tudi v zadnjem času veliko narejenega pri urejanju gradiva frančiškanskih knjižnic v Sloveniji, bo prispevek skušal predstaviti opravljeno delo v zadnjih dveh letih.

2. KNJIŽNICA FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA LJUBLJANA – MARIJINO OZNANJENJE

Ozgodovini in fondu knjižnice že obstaja nekaj zapisov¹, zato se bomo tukaj osredotočili na razlago zadnje vrstice novega latinskega litanjskega epigrafa, ki krasi vhod iz novoustanovljenega muzeja v knjižnico: (*bibliotheca*) a. D. MMXXIII vero renovata. Preden je bila 23. novembra 2023 skupaj z novim muzejem in galerijo slovesno odprta za javnost, je bila knjižnica v letih 2022–2023 temeljito obnovljena v skladu s strogimi smernicami ZVKDS – prenova je bila celo nominirana za nagrado njegove Šole prenove. Zamenjani so bili vsi električni vodi, vgrajena je bila nova celostna razsvetljava, ki je nadomestila staro iz šestdesetih let 20. stol., vsa okenska krila v treh nadstropjih so bila temeljito obnovljena, prav tako leseni in keramični tlaki. Odkritje desetletja mirujoče nevarne zidne gobe je pripomoglo, da je zdaj stavba temeljito prenovljena

¹ V nedavnem članku (Bogataj 2024) je podana zbrana bibliografija o knjižnici, zato je na tem mestu ne navajamo.

tudi s tega vidika. V knjižnici so bila na novo postavljena likovna dela, stavbno pohištvo pa je dobilo tudi nove oznake regalov in polic.

Januarja 2023 je knjižnica kot prva frančiškanska knjižnica v Sloveniji vstopila v vzajemni bibliografski sistem Cobiss.SI in katalogizacija se je začela z vnosom vseh 117 inkunabul. Nekatere izmed njih so bile odkrite šele med urejanjem knjižnega gradiva. Na hodniku ob knjižnici je bila na novo urejena tudi arhivska soba, v kateri je shranjeno provincialno, samostansko in župnijsko arhivsko gradivo. Deloma se je spremenila tudi postavitve knjig: v pritličju in na prvi galeriji je zdaj res hranjen zgolj historični del zbirke, ki obsega gradivo, natisnjeno do ok. leta 1850, medtem ko je na drugi galeriji postavljeno mlajše gradivo. Da bi se izognili prostorski stiski, se je izločilo nekaj predvsem mlajše periodike in leposlovja.

Tudi zasnova eksponatov v osmih razstavnih vitrinah v pritličju je bila prenovljena. Zdaj si obiskovalci v njih lahko ogledajo več tematskih svežnjev raznovrstnega knjižničnega gradiva. Posebej je zbrano gradivo bratov, ki so se ukvarjali z naravoslovjem, nato tiski, ki so povezani z Ljubljano, numizmatična in notafilistična zbirka, primerki starih vezav, osebni predmeti skladatelja p. Hugolina Sattnerja, knjige in drugi tiski s podpisi znanih osebnosti ter sodobne knjige bratov z umetniško in znanstveno vsebino.

Po odprtju prenovljene knjižnice in novega muzeja z galerijo v Frančiškanskem samostanu Ljubljana – Marijino oznanjenje se je v zadnjih mesecih zanimanje za našo kulturno dediščino izrazito povečalo. Poleg številnih skupin, ki prihajajo na vodene ogleda, in posameznih obiskovalcev z vsega sveta, o čemer priča vsak dan obširnejša knjiga vtisov, je bilo mogoče marsikaj postoriti tudi glede urejanja in predstavitve gradiva. V knjižnici in arhivu imamo namreč veliko predanih sodelavcev, ki pri tem pomagajo: br. Domen Iljaš usklajuje predvsem postopke obnove in komunikacijo z ZVKDS, skupina mladih študentov sprejema posameznike in skupine, Andrej Bogataj pomaga z urejanjem knjižnega gradiva in drugih zbirk, Matic Kristan in dr. Jože Škofljanc pomagata pri urejanju arhiva, skupina digitalizatorjev pomaga pri ohranjanju rokopisnega gradiva itd. Katalogizacija in vpisovanje v nacionalni knjižnični informacijski sistem COBISS, predvsem tistih enot, ki jih ne hranijo druge slovenske knjižnice, se nadaljujeta s pomočjo Boštjana Robleka.

Za božič 2023 smo počastili 800. obletnico Frančiškovega obhajanja praznika Gospodovega rojstva v Grecciu s priložnostno razstavo »Jaslice v votlini Greccio kartuzijana p. Wolfganga Koglerja«, ki je potekala ob počastitvi treh obletnic meniškega umetnika: 110 let rojstva, 60 let vrnitve v Pleterje, 30 let smrti. Osrednja pozornost je bila namenjena Koglerjevimi jaslicam, ki so last našega samostana in predstavljajo Frančiškov božič. Na slovesnem odprtju so govorili p. dr. Andraž Arko OFM (Pr[a]va božična zgodba: od evangelijev do sv. Frančiška v Grecciu), dr. Andrej Doblehar (Jaslične umetnine kartuzijana p. Wolfganga Koglerja), podpisani (Cerkveni očetje razlagajo Božje učlovečenje); razstavo pa je blagoslovil kardinal dr. Franc Rode CM.

Maja 2024 smo v knjižnici v sodelovanju z Ustanovo patra Stanislava Škrabca odprli razstavo »P. Stanislav Škrabec tako in drugače«. Na ogled smo postavili panoje, ki jih je zasnovala Vasilija Rupnik (Slavistično društvo Nova Gorica). Razstavo je s pozdravom odprl Janez Škrabec, o Škrabčevem delu v luči vzpostavljanja samostojne slovenske jezikovne zavesti, naroda in države pa je predaval red. prof. dr. Hotimir Tivadar (Filozofska fakulteta UL). Posebna dodana vrednost razstave so bili Škrabčevi osebni zvezki s platnicami *Cvetja*, v katere je na roko vpisoval popravke in besedilo pripravljaj za tisk, in novoodkriti Škrabčevi rokopisi, ki jih zdaj raziskujemo v sodelovanju s Filozofsko fakulteto.

Spomladi 2024 smo v sodelovanju z vodilno mednarodno organizacijo za ohranjanje rokopi-sne dediščine, Hill Museum and Manuscript Library (HMML), ki ima sedež na benediktinski Univerzi sv. Janeza v ameriški Minnesoti, kot prvi v Sloveniji ob koordiniranju filologinje Anje Božič

Frančiškanska knjižnica, Ljubljana, Foto: Marjan Verč

začeli projekt digitalizacije starejšega rokopisnega gradiva, ki ga hranimo v knjižnici in arhivu. Z velikodušno finančno podporo HMML, ki pokriva vse stroške opreme in dela, bomo tako ohranili vse naše izjemno dragoceno rokopisno gradivo, obenem pa bo veliko lažje dostopno strokovni in tudi širši javnosti. Odpira se možnost, da po končanem projektu digitalizacije gradiva Frančiškanskega samostana Ljubljana – Marijino oznanjenje nadaljujemo digitaliziranje rokopisnega gradiva tudi iz knjižnic drugih samostanov Slovenske frančiškanske province. Predvidoma v letu 2025 naj bi se vključili tudi v projekt *Incunabula Slovenica*, ki pod vodstvom dr. Ines Vodopivec v okviru NUK-a poteka pod okriljem Unescovega odbora za program Spomin sveta, financira pa ga Slovenska nacionalna komisija za Unesco. Cilja projekta sta digitalizacija vseh slovenskih inkunabul in vpis v register IFLA za pisno dediščino.

Kar zadeva urejanje sodobnejšega fonda knjižnice, smo se najprej lotili gradiva, ki je naši knjižnici najbolj »lastno«, to je tako imenovano *frančiškaniko*, ki zajema frančiškanske dokumente iz province in generalne kurije, nadalje zgodovinske, domoznanske in tujeznanske publikacije, povezane s frančiškani v Sloveniji in drugod, knjige frančiških avtorjev (slovenskih in tujih), frančiškansko duhovnost, teologijo, filozofijo, umetnost, svetnike in duhovno literaturo. Ustrezno so zastopana tudi področja drugega in tretjega Frančiškovega reda.

Frančiškanska knjižnica in arhiv skrivata v sebi še mnogo drugih zakladov in dragocenosti. Nekateri so predstavljeni v muzeju in razstavnih vitrinah, drugi so odkriti, a še neurejeni in nepopisani, tretji – in teh je največ – pa so še zaviti v skrivnost.

Pri osnovnem urejanju knjižnice in arhiva smo naleteli na naslednje zbirke oz. tvarine:

- numizmatična zbirka p. Primoža Milavca in p. Filipa Ferjana,
- numizmatična zbirka samostana,
- notafilistična zbirka p. Primoža Milavca in samostana,
- več zbirk podobic,
- zbirka medalj, priznanj in odlikovanj,
- zbirka plakatov in zemljevidov,
- domoznanske in tujeznanske zbirke,
- deltiološke zbirke (razglednice),
- zbirka ekslibrisov,
- zbirka knjižnih kazal.

Za celotno prenovo in javno dostopnost frančiškanskega muzeja in knjižnice na Tromostovju v Ljubljani je bilo maja 2023 podpisanemu podeljeno tudi častno Valvasorjevo priznanje za posebne zasluge pri popularizaciji muzejstva.

3. KNJIŽNICA FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA KOSTANJEVICA PRI NOVI GORICI

V okviru priprave knjige *Incunaboli a Nova Gorica/Inkunabule v Novi Gorici*, ki je izšla januarja 2024 (Giordano et al. 2024), so nekateri vodilni italijanski strokovnjaki za stare tiske, med njimi Claudia Giordano, Marco Menato, Marco Palma in Anna Scala, odkrili, da je ena izmed triintridesetih inkunabul (vpisanih v katalog iz leta 1932), ki jih hrani Knjižnica p. Stanislava Škrabca v Frančiškanskem samostanu Kostanjevica pri Novi Gorici, v frančiškanskem samostanu v Trentu (Fondazione Biblioteca San Bernardino).

Zvezek s signaturo INC 11, ki je veljal za izgubljenega, spada v kvoto knjig, ki so jih tridentinski frančiškani, ko so leta 1947 zapustili Kostanjevico, odnesli s seboj v Trento, a med restitucijo drugih knjižnih enot leta 1962 ni bil vrnjen. V en knjižni blok omenjenega zvezka so namreč najprej zvezane štiri cinquecentine (tiski iz 16. stol.), dve poglavji Plinijeve *Naturalis historiae*, komentar

istega dela avtorja Jakoba Milichia ter delo o filozofskih in astronomskih pojavih avtorja Janeza Hirsauigiensisa – šele na koncu zvezka pa je inkunabula, izjemno pomembna in lepo kolorirana izdaja dela *De sphaera mundi*, astronomskega priročnika, ki ga je napisal Janez de Sacrobosco. Gre za četrto izdajo tega dela, ki je bila 31. marca 1488 natisnjena v Benetkah (Santritter e Hieronymus de Sanctis). Zvezek lepo ilustrira presenetljivo bogato intelektualno širino bratov tedanjega časa. Prav dejstvo, da je ta inkunabula, ki je sicer bila že leta 1962 na seznamu zahtevanih knjig, v tem knjižnem bloku zvezana na koncu, kot peta enota, je z veliko verjetnostjo pripomoglo k temu, da ob restituciji ni bila vrnjena, saj je zgolj ob pogledu na naslovno stran pač niso mogli zlahka najti.

Po pridobljenih soglasjih vodstva Severnoitalijanske frančiškanske province, trentskega Nadzorništva za kulturno dediščino (Soprintendenza per i beni culturali), padovanske univerzitetne knjižnice in italijanskega ministrstva za kulturo se je 5. julija 2023 ob prisotnosti odgovornih, med katerimi je bil navzoč tudi generalni direktor trentskega Nadzorništva za kulturno dediščino Franco Marzatico, izvedla restitucija knjižnega zvezka slovenski delegaciji, ki smo jo sestavljali kostanjeviški gvardijan p. Niko Žvokelj, knjižničarka Mirjam Breclj in podpisani v vlogi provincialnega knjižničarja. Kot triintrideseta enota se je vrnila v zbirko kostanjeviških inkunabul. Le upamo lahko, da to ne bo ostal osamljen primer, ampak tudi znamenje prihodnjega dobrega čezmejnega sodelovanja za vrnitev raznovrstnih objektov kulturne dediščine na njihovo izvorno mesto.

K temu je mogoče dodati, da so bile v letih 2023–2024, v okviru prej omenjenega projekta *Incunabula Slovenica*, digitalizirane vse kostanjeviške inkunabule (z izjemo treh, ki so zelo poškodovane) ter bodo v kratkem dostopne na platformi Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si).

4. KNJIŽNICA FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA NAZARJE

Zgodovina knjižnice Frančiškanskega samostana Nazarje sega že pred leto 1632, ko so bratje prvič prišli v Nazarje iz Rostoka na meji med Bosno in Hrvaško in s seboj prinesli nekatere knjige. Za uradni začetek knjižnice lahko štejemo 6. januar 1752, ko je komisar Ludvik Umek iz Gornjega Gradu vse svoje knjige daroval knjižnici očetov frančiškanov. Nadalje so knjižni fond obogatila sredstva, ki jih je zagotovil slavni »ustanovitelj«¹ ljubljanske frančiškanske knjižnice p. Sigismund Škerpin v 18. stoletju. Knjižnica je bila hudo oškodovana med drugo svetovno vojno. Velik del knjižnega fonda je med okupacijo leta 1942 v Celje odpeljala že nemška vojska, hudo škodo pa je prizadejalo tudi partizansko miniranje, med katerim so 2. avgusta 1944 v boju z okupatorjem razrušili del samostana, kjer je bila shranjena knjižnica. Na srečo je po miniranju domača partizanska skupina pod vodstvom Vinka Jordana konec septembra leta 1944 prišla popraviti samostansko streho, skozi katero je zaradi poškodb voda zamakala freske. Med ruševinami so odkrili knjige, ki jih Nemci niso odpeljali, med njimi tudi Trubarjev prevod evangelijev iz leta 1560 in Dalmatinovo Biblijo iz leta 1584. Čeprav sam opisuje, da je vzel »več knjig«, je Jordan vsaj navedeni dve knjigi leta 1950 predal Študijski knjižnici v Celju, leta 1996 pa sta bili vrnjeni na svoje izvorno mesto, v nazarsko samostansko knjižnico.

Na možnost obstoja nevrnjenih knjig v Osrednji knjižnici Celje me je opozoril droben dopis že pokojnega p. Felicijana Pevca († 2012), ki je v enem od ljubljanskih antikvariatov odkril dragocen rokopisni katalog nazarske knjižnice – in ga seveda kupil ter vrnil na njegovo izvorno mesto. Ob pregledovanju fonda starih tiskov Osrednje knjižnice Celje poleti 2023 sem odkril še nekaj knjig, ki so nedvomno del fonda samostanske knjižnice Nazarje, a jih je leta 1942 nemška vojska odtujila in prepeljala v Celje. Na lastništvo opozarjajo značilne signature, žigi in rokopisne označbe, pa tudi ujemanje popisov s katalogom iz prve polovice 19. stoletja. Odkritih je bilo 52 naslovov knjig v 31 zvezkih. Med njimi velja opozoriti denimo na dve cinquecentini, tri pergamente ovitke

z rokopisnimi fragmenti, Slomškovo delo *Hrana evangelskih nauk* (1845) ali pa prvo izdajo *Poezij Dóktorja Francéta Prešérna* (1847).

Na žalost je bilo v nekaterih primerih ugotovljeno, da knjige niso ustrezno hranjene (premajhna vlaga, kar povzroča sušenje in pikanje rokopisnih ovojev), da se z njimi ne ravna strokovno (prim. Rr 776, kjer je nalepka COBISS pritrjena neposredno na pergament z rokopisom) in da knjižnica ne zagotavlja dolžne dostopnosti javnosti (uslužbenka ni omogočila dostopa do nekaterih knjig, ker »ni znala odpreti omare, ki ima težave z odpiranjem«).

Glede na vse to, predvsem pa na zelo jasen historiat žalostne usode nazarskih knjig je bila poleti 2023 na vodstvo knjižnice naslovljena prošnja, da se vse nazarske knjige vrnejo na svoje prvotno mesto, torej v knjižnico samostana v Nazarjah. Tako bi se – četudi zgolj deloma, kajti veliko knjig je bilo v 70. letih prejšnjega stoletja odpisanih in prepeljanih v ljubljanske antikvariate – popravile krivice, ki jih je slovenskemu narodu in njegovi kulturni dediščini storil nemški okupator. Vrnitev navedenih knjig na njihovo prvotno mesto bi tudi pomagala bolje rekonstruirati zgodovinski okvir, v katerem so knjige prišle na slovensko ozemlje, kar zadnja desetletja vse bolj postaja praksa pri tovrstnem vračanju kulturne dediščine. To se zdi še posebej upravičeno ob dejstvu, da je leta 1996 knjižnica dobila nove, primerne prostore, obenem pa je bila pod vodstvom Jara Dolarja zgledno urejena in katalogizirana, kar tako strokovni kot širši zainteresirani javnosti zdaj omogoča dostop do tega gradiva. Število obiskovalcev vsako leto raste, saj samostan in knjižnico letno obišče nekaj tisoč ljudi z vsega sveta.

Žal do dneva oddaje rokopisa tega zapisa odgovora Osrednje knjižnice Celje oziroma Ministrstva za kulturo glede zaprosene vrnitve knjig, ki so del zbirke samostanske knjižnice v Nazarjah, a jih je nemški okupator leta 1942 odtujil in prepeljal v Celje ter so odtlej protipravno v posesti celjske knjižnice, še nismo prejeli.

5. KNJIŽNICA FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA KOPR

Za urejanje knjižnice frančiškanskega samostana v Kopru je bil ob prelomu iz 19. v 20. stoletje ključen p. Hijacint Repič (1863–1918), ki je prečistil in dopolnil katalog. V njegovem času je knjižnica hranila okoli 12.000 zvezkov, med drugim tudi 59 inkunabul in 83 redkih dragocenih knjig. Slednje so frančiškani beneške province po naročilu italijanskih oblasti med letoma 1942 in 1944 skupaj s katalogom odnesli v Benetke (Gspan in Badalić 1957, 32–33, 467; Štoka 2018)².

Po letu 1948 je država Jugoslavija to, kar je ostalo od takratne knjižnice, prepeljala v zbirni center v Portorožu, zatem pa v sedanjo Osrednjo knjižnico Srečka Vilharja v Kopru. Ta je del knjižničnega fonda zadržala, preostanek (predvsem dela verskega značaja) pa je na večkratno prošnjo frančiškanov leta 1977 vrnila k cerkvi sv. Ane. Tam ga je ohranil p. Atanazij Kocijančič, ki je knjigam celo odstopil svoj bivalni prostor. Knjižnični fond je bil v času, ko je potoval med zbirnim centrom in osrednjo knjižnico ter nato nazaj k sv. Ani, tarča napadov in ropanj »vnetih zasebnih zbirateljev«. Od časa do časa se kakšen tak zbiratelj opogumi in knjige, ki so po spletu zgodovinskih okoliščin prišle v njegove roke, vrne na njihovo izvorno mesto – v samostan.

Poleg odprtega vprašanja vračanja frančiških knjig iz Osrednje knjižnice Srečka Vilharja v Kopru v samostan prav tako ostaja skrivnost, kam so se v Italiji izgubile koprskanske inkunabule. Tudi po lanskoletnem večmesečnem iskanju v beneški državni knjižnici Marciani (Biblioteca Nazionale Marciana) in knjižnici beneškega frančiškanskega samostana La Vigna ter po pregledovanju fonda odpeljanega koprskega mestnega arhiva, ki je od nedavnega dostopen raziskovalcem beneškega državnega arhiva (Archivio di Stato), inkunabul in redkih tiskov za zdaj še nismo našli.

² Peter Štoka (2017) je v skladu s sodobnimi bibliotekarskimi standardi uredil tudi *Repertorium bibliothecae conventum Sanctae Annae Justinopoli* iz leta 1886.

Zelo razveseljivo pa je odkritje zgodovinskega arhiva koprskega samostana. Diana Košir z Inštituta za jezikoslovne študije ZRS Koper in Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem, ki raziskuje delovanje p. Hijacinta Repiča, me je opozorila na frančiškanski samostan v beneškem predmestju Marghera, kjer je sedež arhiva nekdanje beneške frančiškanske province. Po ogledu arhiva spomladi 2024 se je izkazalo, da je na tem kraju shranjen celoten fond starega arhiva samostana v Kopru. Po grobi oceni gre za okrog 10 tekočih metrov izjemno dragocene- ga gradiva, vključno z okrog 40 pergamentnimi listinami iz 13. in 14. stoletja, ki so izjemnega pomena za raziskovanje zgodovine mesta Koper. Na žalost je severnoitalijanska provinca prvo prošnjo za vrnitev arhiva zavrnila, obstajajo pa možnosti za digitalizacijo celotnega fonda. Težave namreč povzroča dejstvo, da so frančiškani letos septembra po stotih letih prisotnosti zapustili samostan, ni pa še jasno, kam bodo prenesli celoten arhiv – najverjetneje v Milano, kjer je sedež nove province.

6. KNJIŽNICA FRANČIŠKANSKEGA SAMOSTANA NOVO MESTO

Knjižnica Frančiškanskega samostana Novo mesto spada med najstarejše knjižnice na Sloven- skem ter je še vedno na prvotni lokaciji v Novem mestu. Prve knjige so frančiškani v knjižnico prinesli leta 1469, ko so pred Turki pribežali v Novo mesto. Knjižnica se je močno razvila po letu 1746, ko je bila v prostorih samostana ustanovljena novomeška gimnazija. Hrani 39 inkunabul in več srednjeveških rokopisnih kodeksov. Najznamenitejši med njimi je rokopisni gradual na pergamentu iz leta 1418. Celoten fond knjižnice obsega približno 20.000 enot, od tega je približno 7000 enot gradiva z letnico izida pred letom 1800. Za knjižnico je pomembno tudi to, da je glavnina fonda ohranjena v prvotni obliki. Vsebuje tudi posamezne svetovne redkosti. Knjižnica je pomemben vir za preučevanje kulturne zgodovine, farmaceutike in medicine ter cerkvene organizacije na Slovenskem in širše.

V Sloveniji je bil v letu 2020 ustanovljen Nacionalni odbor Unesco za program Spomin sveta, ki deluje pod okriljem Nacionalne komisije za Unesco. Njegov namen je popularizacija Unesco-vega programa za pisno kulturno dediščino Spomin sveta (angl. Memory of the World). Program Spomina sveta zajema več vrst registrov: mednarodnega, regionalnega in nacionalnega.

Odbor je v skladu s svojimi pristojnostmi prejel 75 kandidatur, kar priča o vidnem bogastvu pisne in širše dokumentarne dediščine, ki se hrani v slovenskih kulturnih in drugih ustanovah. Po merilih programa je izbral prvih deset vpisov na Nacionalno listo Spomin sveta, med katerimi je tudi knjižnica frančiškanskega samostana Novo mesto, ki ji je bila tudi podeljena listina za vpis na Nacionalno listo Spomin sveta Unesca. Seznam se bo na državni ravni predvidoma dopolnjeval vsaka tri leta.

7. SKLEP

Iz zbranega in zapisanega ne bo težko razbrati, da samostanske knjižnice – pod drobnogled smo sicer vzeli zgolj frančiškanske – tudi dandanes ostajajo pomembna kulturna središča, vendar zahtevajo nemalo pozornosti, truda in strokovnega znanja, da bodo taka lahko ostala tudi v prihodnje.

Knjižnice ostajajo neusahljiv viri učenosti, ki skrb za njihove fonde bogato poplačujejo. Eden teh primerov je nedavna najdba Dalmatinove Biblije v knjižnici Frančiškanskega samostana Brezje, četudi knjižnica sama po sebi nima posebne zgodovinske vrednosti. Po več desetletjih pozabe so v njej odkrili enega redkih primerkov tega za slovensko kulturo tako pomembnega

tiska. Morda je tudi ta primer lahko spodbuda za nadaljnje odkrivanje in raziskovanje pisne kulturne dediščine v samostanskih knjižnicah.

REFERENCE

- Bogataj, Jan Dominik.** 2024. Frančiškanska knjižnica in muzej s pinakoteko. *Zvon* 27, št. 1: 42–49.
- Giordano, Rosalia Claudia et al.** 2024. *Incunaboli a Nova Gorica | Inkunabule v Novi Gorici*. Rim: Viella (Incunaboli 9).
- Gspan, Alfonz, in Josip Badalić.** 1957. *Inkunabule v Sloveniji – Incunabula quae in Slovenia asservantur*. Ljubljana: SAZU.
- Štoka, Peter, ur.** 2017. *Biseri Monaldove knjižnice*. Koper: Frančiškanski samostan sv. Ane (Bibliotheca Monaldina 4).
- Štoka, Peter.** 2018. Krvna slika knjižnice pri sv. Ani v Kopru – podoba frančiškanske redovne družine. V: *Arhitekt prinaša iz zakladnice dediščine staro in novo: nekaj utrinkov o delu in življenju arhitekta Matije Suhadolca*, 117–157. Koper: Frančiškanski samostan sv. Ane (Bibliotheca Monaldina 5).